

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ Ι

Ενότητα 10: Χρηματοδότηση του Κράτους Μέσω
Ελλείμματος

Κουτεντάκης Φραγκίσκος – Γαληνού Αργυρώ
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης **Creative Commons** και ειδικότερα

*Αναφορά – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγο Έργο 3.0 Ελλάδα
(Attribution – Non Commercial – Non-derivatives 3.0 Greece)*

CC BY-NC-ND 3.0 GR

[ή επιλογή ενός άλλου από τους έξι συνδυασμούς]

[και αντικατάσταση λογότυπου άδειας όπου αυτό έχει μπει (σελ. 1, σελ. 2 και τελευταία)]

- Εξαιρείται από την ως άνω άδεια υλικό που περιλαμβάνεται στις διαφάνειες του μαθήματος, και υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης. Η άδεια χρήσης στην οποία υπόκειται το υλικό αυτό αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περίγραμμα Ενότητας

- Το Μέγεθος του Χρέους
 - Βασικοί Ορισμοί
 - Επίδραση του Πληθωρισμού
 - Τρέχουσες και Επενδυτικές Δαπάνες
 - Υλικά Περιουσιακά Στοιχεία
 - Άδηλες Υποχρεώσεις

Περίγραμμα Ενότητας

- Το Βάρος του Δημόσιου Χρέους
 - Η Άποψη του Lerner
 - Ένα Υπόδειγμα Επάλληλων Γενεών
 - Το Νεοκλασικό Υπόδειγμα
 - Το Ρικαρντιανό Υπόδειγμα

Περίγραμμα Ενότητας

- Φορολογία ή Δανεισμός;
 - Η Αρχή της Ανταποδοτικότητας
 - Ισότητα Μεταξύ Διαφορετικών Γενεών
 - Θέματα Αποτελεσματικότητας
 - Μακροοικονομικές Διαστάσεις
 - Ηθικές και Πολιτικές Διαστάσεις

Βασικοί Ορισμοί

- **Έλλειμμα:** η υπέρβαση των δαπανών έναντι των εσόδων σε μια χρονική περίοδο.
- **Πλεόνασμα:** η υπέρβαση των εσόδων έναντι των δαπανών σε μια χρονική περίοδο.
- **Ισοζύγιο:** η διαφορά εσόδων-δαπανών σε μια χρονική περίοδο.

Βασικοί Ορισμοί

- **Κρατικός προϋπολογισμός:** ο προϋπολογισμός των Υπουργείων και της κεντρικής διοίκησης γενικότερα.
- **Προϋπολογισμός της γενικής κυβέρνησης:** περιλαμβάνει τον κρατικό προϋπολογισμό και τους προϋπολογισμούς της τοπικής αυτοδιοίκησης και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.).

Βασικοί Ορισμοί

- **Ειδικοί λογαριασμοί εκτός προϋπολογισμού:** ειδικοί λογαριασμοί του κράτους, των οποίων τα έσοδα και οι δαπάνες δεν εμφανίζονται στον προϋπολογισμό της γενικής κυβέρνησης.
- **Χρέος:** το συνολικό ποσό που χρωστά το κράτος σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή – το άθροισμα όλων των συσσωρευμένων ελλειμμάτων του προϋπολογισμού των προηγούμενων ετών.

Βασικοί Ορισμοί

- Για να αποκτήσουμε μια καλύτερη εικόνα αυτών των ορισμών θα καταφύγουμε στους **πίνακες 19.1 και 19.2**.
- Στον **πίνακα 19.1**, γίνεται η διάκριση μεταξύ του:
 - **τακτικού προϋπολογισμού** (περιλαμβάνει τα τρέχοντα έσοδα και τις τρέχουσες δαπάνες του προϋπολογισμού)
 - **προγράμματος δημοσίων επενδύσεων** (περιλαμβάνει δαπάνες για επενδύσεις).

Πίνακας 19.1 Κρατικός Προϋπολογισμός
(σε εκατ. ευρώ)

	2006	2007	2008
	Πραγμ/σεις	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
Τακτικός Προϋπολογισμός (Τ.Π.)			
1. Καθαρά έσοδα ΤΠ (α+β-γ)	46.293	49.350	55.520
α. Τακτικά έσοδα	47.912	51.800	58.070
γ. Επιστροφές φόρων	2.392	2.450	2.550
2. Δαπάνες Τ.Π. (α+β+γ)	50.116	55.017	59.058
α. Τόκοι	9.589	9.750	10.500
β. Πρωτογενείς δαπάνες	40.527	45.267	48.558
3. Έλλειμμα Τ.Π. (1-2)	-3.823	-5.667	-3.538
Πρόγραμμα Δημόσιων Επενδύσεων (Π.Δ.Ε.)			
4. Έσοδα (α+β)	3.775	4.980	4.532
α. Εισροές από Ευρωπαϊκή Ένωση	3.563	4.850	4.292
β. Ίδια έσοδα	212	130	240
5. Δαπάνες	8.184	8.700	9.300
6. Έλλειμμα Π.Δ.Ε. (4-5)	-4.409	-3.720	-4.768
Έλλειμμα Κεντρικής Κυβέρνησης (3+6)	-8.232	-9.387	-8.306
Έλλειμμα Κ.Κ. ως % του Α.Ε.Π.	-3,8	-4,1	-3,4
Α.Ε.Π .	213.985	229.392	245.449

Πηγή: Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού για το 2008.

Βασικοί Ορισμοί

- Ο πίνακας 19.2 μας δείχνει το ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης, τόσο σε απόλυτα μεγέθη, όσο και ως ποσοστό του Α.Ε.Π..

Πίνακας 19.2 Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης
(σε εκατ. ευρώ)

	2006	2007	2008
	Πραγμ/σεις	Εκτιμήσεις	Προβλέψεις
α. Έλλειμμα κεντρικής κυβέρνησης	-8.232	-9.387	-8.306
β. Αποτελέσματα Ο.Τ.Α., Ο.Κ.Α. και λοιπών Ν.Π.Δ.Δ .	3.197	4.300	7.165
γ. Χρηματοδότηση στην κοινωνική ασφάλιση και Ο.Τ.Α.	-423	-465	-3.013
δ. Εξοπλιστικά προγράμματα	-925	-1.300	-1.400
ε. Εθνικολογιστικές προσαρμογές	1.031	1.780	1.528
στ. Ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης (α+β+γ+δ+ε)	-5.352	-6.182	-4.026
(% του Α.Ε.Π.)	-2,5	-2,7	-1,6

Πηγή: Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού για το 2008.

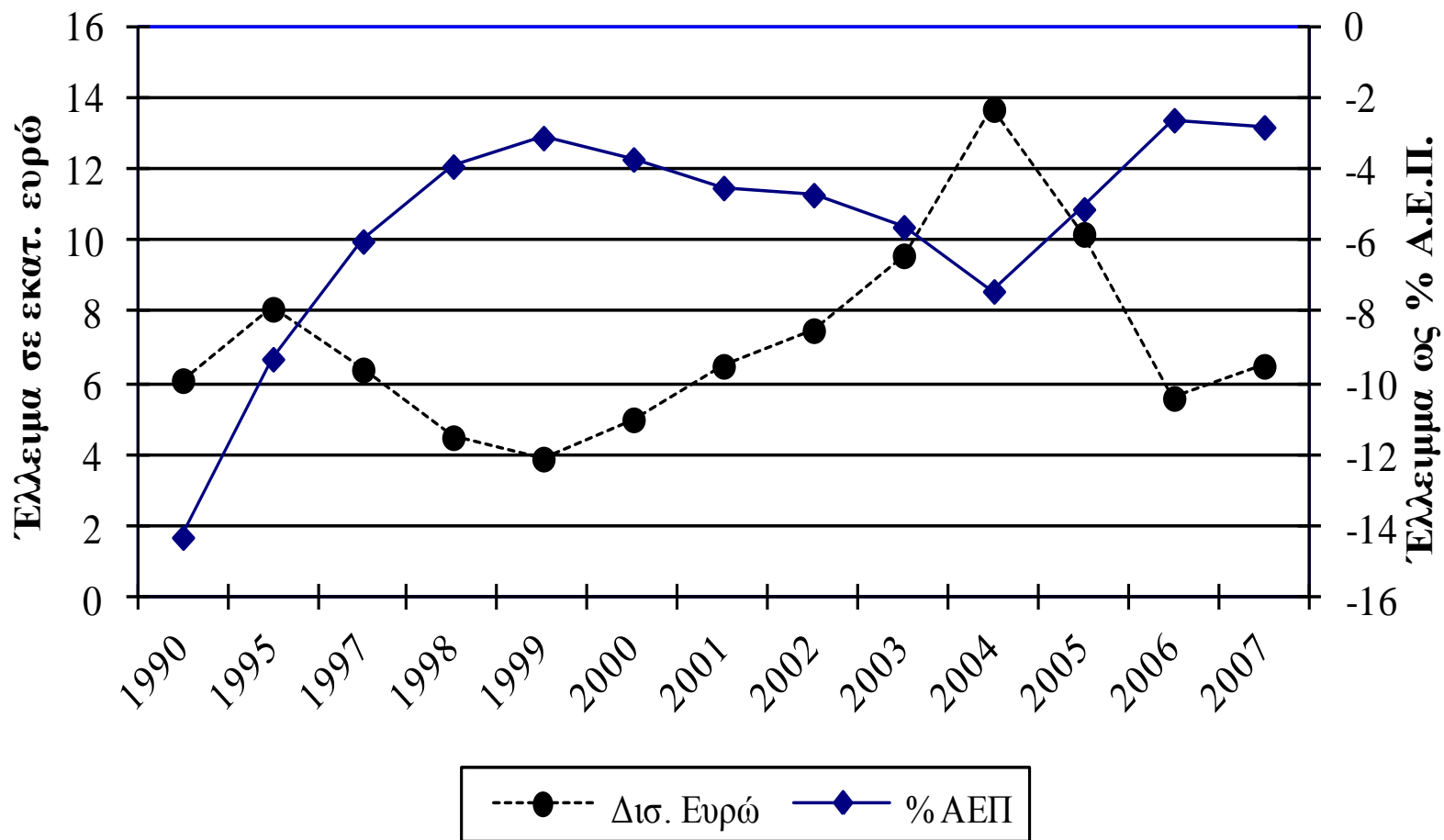
Βασικοί Ορισμοί

- Όπως βλέπουμε, στο έλλειμμα της κεντρικής κυβέρνησης προστίθενται οι δαπάνες για:
 - χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης
 - εξοπλιστικά προγράμματα,ενώ αφαιρούνται:
 - τα πλεονάσματα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.), των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης (Ο.Κ.Α.) και των λοιπών Ν.Π.Δ.Δ..
 - το κονδύλι «Εθνικολογιστικές προσαρμογές», το οποίο περιλαμβάνει μια σειρά από μικρότερα κονδύλια που αφορούν στατιστικές διαφορές.

Βασικοί Ορισμοί

- Μια γενική εικόνα, το πως εξελίχθηκε το δημοσιονομικό ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης, τα τελευταία 15 χρόνια, μας δίνει το ακόλουθο διάγραμμα:
 - απεικονίζει το ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης, τόσο ως ποσοστό του Α.Ε.Π., όσο και σε απόλυτα ποσά σε δισ. ευρώ.

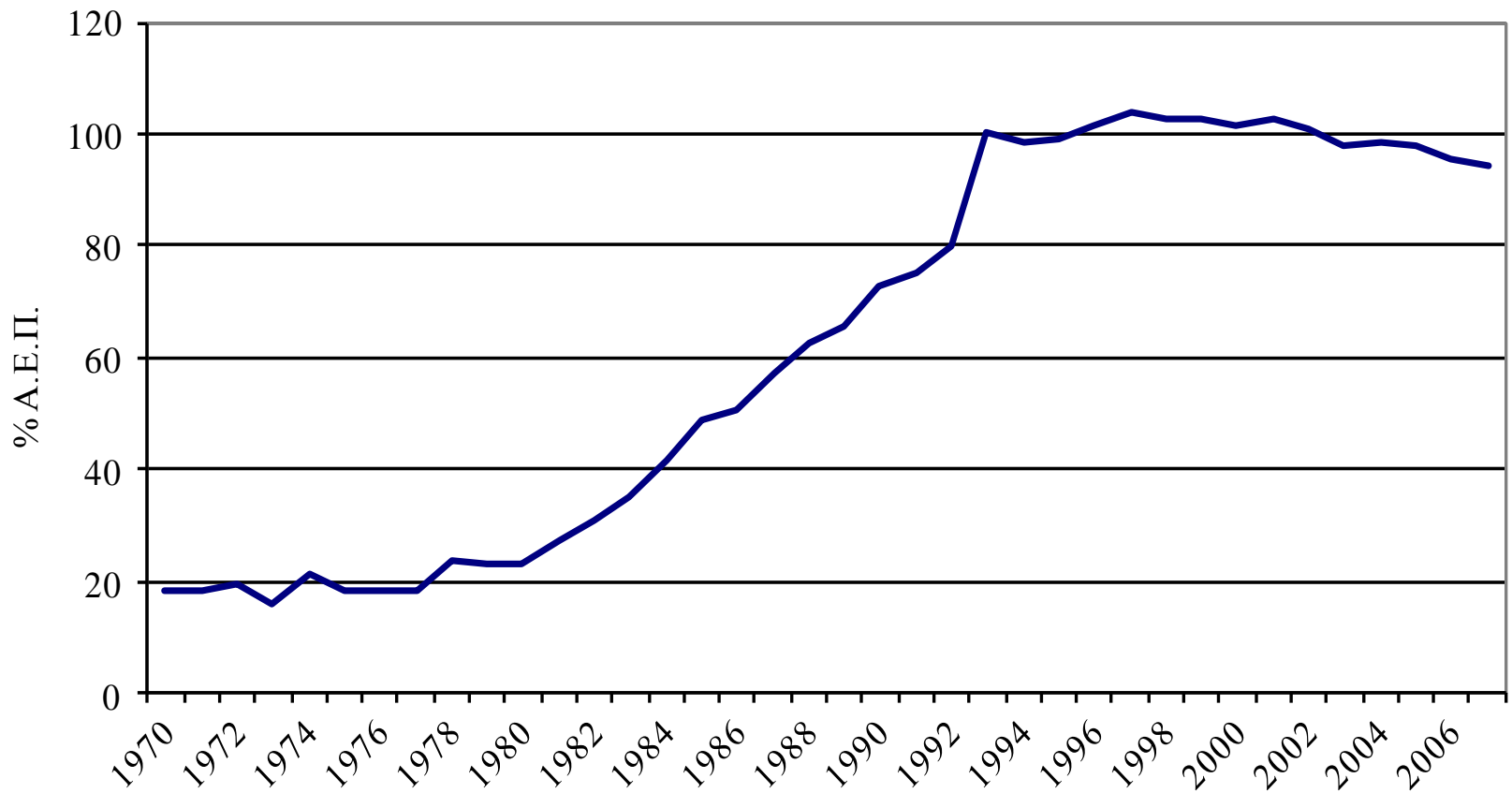
Διάγραμμα 19.1. Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης

Βασικοί Ορισμοί

- Η Ελλάδα είναι μια χώρα με μεγάλο δημόσιο χρέος.
- Μια πρώτη εικόνα για τη διαχρονική εξέλιξη του δημοσίου χρέους μας δίνει το διάγραμμα που ακολουθεί:

Διάγραμμα 20.2 Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (% Α.Ε.Π.)

Βασικοί Ορισμοί

- Η ταχεία άνοδος του χρέους τη δεκαετία του '80 και '90 είχε ως συνέπεια την άνοδο των δαπανών εξυπηρέτησής του.
- Όπως φαίνεται από τον **πίνακα 19.3**, ο κρατικός προϋπολογισμός πλήρωνε, στην περίοδο 1992-96, κατά μέσο όρο, τόκους εξυπηρέτησης του δημοσίου χρέους που έφθαναν το **11,5%** του Α.Ε.Π. ετησίως.

Πίνακας 19.3 Δημόσιο Χρέος και Τόκοι Εξυπηρέτησης του (%ΑΕΠ)

	1992-96	1997-01	2002-06	2004	2005	2006	2007
Χρέος	101,8	103	100,8	98,6	98	95,3	94,5
Τόκοι	11,5	7,9	4,8	5,0	4,4	4,1	4,1

Πηγή: Eurostat

Βασικοί Ορισμοί

- Μια απλή εικόνα της σύνθεσης του δημοσίου χρέους δίνεται στον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 19.4 Σύνθεση του Χρέους Γενικής Κυβέρνησης (2007)

A. Χρέος σε ευρώ	236.652
(ως % του Α.Ε.Π.)	103,2%
1. Έντοκα γραμμάτια	957
2. Ομόλογα ελληνικού δημοσίου (δημοπρασίες και λοιπές εκδόσεις)	197.695
3. Κοινοπρακτικά και λοιπά ομολογιακά δάνεια σε ευρώ	29.530
4. Οφειλές Δημοσίου προς Τράπεζα Ελλάδος σε ευρώ	7.520
5. Προσαρμογές ESA* (τιτλοποιήσεις, μετατρέψιμα)	950
B. Χρέος σε νομίσματα εκτός ζώνης ευρώ	1.958
(ως % του Α.Ε.Π.)	0,8%
Γ. Σύνολο χρέους κεντρικής κυβέρνησης (A+B)	238.610
(ως % του Α.Ε.Π.)	104,0%
Δ. Χρέος ΝΠΔΔ, κέρματα κ.λπ.	801
E. Χρέος κεντρικής κυβέρνησης κατά ESA* (Γ+Δ)	239.411
ΣΤ. Χρέος Ο.Τ.Α., Ο.Κ.Α.	1.550
Z. Ενδοκυβερνητικό χρέος(-)	-26.680
H. Χρέος γενικής κυβέρνησης (E+ΣΤ+Z)	214.281
(ως % του Α.Ε.Π.)	93,4%
ΑΕΠ	229.392
*ESA: Ευρωπαϊκό σύστημα λογαριασμών Πηγή: Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού για το 2008.	

Βασικοί Ορισμοί

- Από τα στοιχεία του πίνακα είναι φανερό ότι:
 - το 99,2% του χρέους είναι σε ευρώ,
 - το μεγαλύτερο μέρος του χρέους είναι με τη μορφή ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου,
 - ένα πολύ μικρότερο μέρος του χρέους είναι με τη μορφή κοινοπρακτικών δανείων,
 - ένα ακόμη πολύ μικρότερο μέρος του χρέους είναι με τη μορφή οφειλών στην Τράπεζα της Ελλάδος.

Βασικοί Ορισμοί

- Στο ποσό του χρέους της κεντρικής κυβέρνησης πρέπει να προστεθούν:
 - το ποσό που έχει εκδώσει το κράτος σε κέρματα,
 - κάποια άλλα μικρά ποσά.
- Το νέο σύνολο είναι το στοιχείο Ε του πίνακα, το οποίο αναφέρεται ως χρέος της κεντρικής κυβέρνησης κατά ESA.
- Για να βρούμε το χρέος της γενικής κυβέρνησης θα πρέπει να προσθέσουμε το χρέος των Ο.Τ.Α. και Ο.Κ.Α..

Βασικοί Ορισμοί

- Από αυτό το νέο ποσό θα αφαιρέσουμε το ποσό του χρέους που κατέχουν άλλοι φορείς του Δημοσίου (συνήθως με τη μορφή ομολόγων).
- Με απλά λόγια, πρέπει να αφαιρέσουμε το ποσό που το κράτος χρωστά στον ίδιο τον εαυτό του.
- Μετά από αυτήν την προσαρμογή, βρίσκουμε το χρέος της γενικής κυβέρνησης (το στοιχείο H, στον **πίνακα 19.4**).

Επίδραση του Πληθωρισμού

- Όταν κάνουμε τους συνήθεις υπολογισμούς για το έλλειμμα, ως βασική πηγή εσόδων θεωρούνται τα κρατικά έσοδα.
- Ωστόσο, όταν το κράτος είναι οφειλέτης και αλλάζει το επίπεδο τιμών, οι μεταβολές στην πραγματική αξία του χρέους μπορεί να είναι σημαντική πηγή εσόδων.

Επίδραση του Πληθωρισμού

- Τα επίσημα στοιχεία για το έλλειμμα δεν αντικατοπτρίζουν αυτό το γεγονός.
- Αυτό έχει ως συνέπεια την **υπερεκτίμηση** του μεγέθους του πραγματικού ελλείμματος.

Τρέχουσες και Επενδυτικές Δαπάνες

- Ο ελληνικός προϋπολογισμός κάνει τη διάκριση μεταξύ **τρεχουσών** και **επενδυτικών** δαπανών.
- Παρά το διαχωρισμό αυτό, το κράτος δεν ακολουθεί τη λογιστική απεικόνιση που ακολουθεί ο ιδιωτικός τομέας.
- Η τήρηση των δαπανών για επενδύσεις, με τρόπο παρόμοιο με αυτό των ιδιωτικών επιχειρήσεων, θα μας έδινε μια ακριβέστερη εικόνα της οικονομικής κατάστασης του κράτους.

Τρέχουσες και Επενδυτικές Δαπάνες

- Γιατί όμως θα συνέβαινε αυτό;
- Η αγορά ενός διαρκούς αγαθού δεν αντιπροσωπεύει κατά κανόνα «απώλεια».
 - Αντιπροσωπεύει απλώς την ανταλλαγή ενός περιουσιακού στοιχείου (του χρήματος) με κάποιο άλλο (το διαρκές αγαθό).
- Συνεπώς, η απόκτηση ενός περιουσιακού στοιχείου δεν συμβάλλει στο έλλειμμα.

Τρέχουσες και Επενδυτικές Δαπάνες

- Φυσικά, το κεφαλαιουχικό αγαθό, με τη χρήση του, φθείρεται(απόσβεση), και τότε έχουμε πράγματι μια απώλεια.
- Έτσι, οι συνήθεις λογιστικές διαδικασίες, που ακολουθούνται από τις επιχειρήσεις, απαιτούν να περιλαμβάνεται στις τρέχουσες δαπάνες μόνον η ετήσια απόσβεση των διαρκών περιουσιακών στοιχείων και όχι ολόκληρη η τιμή αγοράς.

Τρέχουσες και Επενδυτικές Δαπάνες

- Οι υποστηρικτές της άποψης της τήρησης χωριστών κεφαλαιακών λογαριασμών επισημαίνουν ότι:
 - χωρίς ένα τέτοιο σύστημα μπορεί να οδηγηθούμε σε υιοθέτηση προγραμμάτων που είναι αναποτελεσματικά,
 - ο δανεισμός δεν είναι κατ' ανάγκην κάτι κακό.

Τρέχουσες και Επενδυτικές Δαπάνες

- Γι' αυτό και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, και ειδικότερα η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία, έχει θεσμοθετήσει ειδικούς κανόνες σε ότι αφορά μερικά στοιχεία του κεφαλαίου που κατέχουν τα κράτη.

Τρέχουσες και Επενδυτικές Δαπάνες

- Έτσι:
 - οι δαπάνες για δημόσια έργα (όπως δρόμοι, λιμάνια) εγγράφονται στον προϋπολογισμό ως δαπάνες και επηρεάζουν το έλλειμμα,
 - άλλες δαπάνες, που αφορούν την αγορά περιουσιακών στοιχείων εταιρειών (π.χ. μετοχές), οι οποίες λειτουργούν με κριτήρια της αγοράς, δεν εγγράφονται κανονικά όπως οι άλλες και δεν επηρεάζουν το έλλειμμα.

Τρέχουσες και Επενδυτικές Δαπάνες

- Η υιοθέτηση ενός διαφορετικού συστήματος τήρησης των κεφαλαιακών λογαριασμών αντιμετωπίζει πολλά πρακτικά προβλήματα.
 - Πολλές φορές, είναι δύσκολο για το κράτος να ξεχωρίσει τις τρέχουσες από τις επενδυτικές δαπάνες.

Τρέχουσες και Επενδυτικές Δαπάνες

- Π.χ. τα προγράμματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης είναι τρέχουσα δαπάνη, ή μήπως μια επένδυση σε ανθρώπινο κεφάλαιο που θα έχει μελλοντική απόδοση;

Υλικά Περιουσιακά Στοιχεία

- Για να υπολογιστεί η συνολική οικονομική θέση ενός φορέα πρέπει να ληφθούν υπόψη όλα τα **περιουσιακά στοιχεία** και οι **υποχρεώσεις** του.
- Το ελληνικό δημόσιο έχει :
 - στην κατοχή του **μεγάλο αριθμό υλικών περιουσιακών στοιχείων** (π.χ. κτίρια, οικόπεδα, αποθέματα χρυσού, δάση κ.α.),
 - **οικονομικές υποχρεώσεις** (π.χ. δεσμεύσεις για χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης και της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης).

Υλικά Περιουσιακά Στοιχεία

- Αυτά δεν λαμβάνονται υπόψη όταν συζητείται η οικονομική κατάσταση του δημοσίου.
- Γι' αυτό και μερικοί υποστηρίζουν ότι η παράλειψη των υλικών περιουσιακών στοιχείων δημιουργεί παραπλανητική εικόνα για την οικονομική θέση του κράτους.

Άδηλες Υποχρεώσεις

- Ένα **ομόλογο** είναι απλά μια υπόσχεση για την καταβολή κάποιων χρημάτων στο μέλλον.
 - Η παρούσα αξία των πληρωμών αυτών είναι το ποσό με το οποίο το ομόλογο συμβάλλει στο χρέος.
- Τα ομόλογα, όμως, δεν είναι η μόνη μέθοδος που χρησιμοποιείται από το κράτος για να υποσχεθεί πληρωμές στο μέλλον.
- Το ίδιο μπορεί να κάνει το κράτος και με νόμο.

Άδηλες Υποχρεώσεις

- Το πιο σημαντικό παράδειγμα είναι η **κοινωνική ασφάλιση**:
 - υπόσχεται να καταβάλει χρήματα σε μελλοντικούς συνταξιούχους, τα οποία πρέπει να χρηματοδοτηθούν με μελλοντικά φορολογικά έσοδα.

Άδηλες Υποχρεώσεις

- Το ακριβές ποσό των άδηλων υποχρεώσεων είναι δύσκολο να υπολογισθεί.
 - Ορισμένες εκτιμήσεις το προσδιορίζουν γύρω στο **22%** του Α.Ε.Π. το 2050, από το **12%** του Α.Ε.Π. που είναι σήμερα.

Το Βάρος του Δημόσιου Χρέους

- Η γενικότερη αντίληψη που επικρατεί είναι ότι:
 - το μεγάλο δημόσιο χρέος δεν είναι κάτι καλό και γι' αυτό επιβάλλεται η μείωση του.
- Γιατί όμως πρέπει να ενδιαφερόμαστε για το δημόσιο χρέος και για το αν αυτό αυξάνεται ή μειώνεται;

Το Βάρος του Δημόσιου Χρέους

- Η απάντηση στο ερώτημα αυτό επιβάλλει τη λεπτομερειακή διερεύνηση του κόστους που έχει η χρηματοδότηση του χρέους και το ποιος τελικά υφίσταται το βάρος του.
- Οι μελλοντικές γενιές, είτε θα πρέπει να αποπληρώσουν το χρέος, είτε να το αναχρηματοδοτήσουν.

Το Βάρος του Δημόσιου Χρέους

- Σε κάθε περίπτωση, υπάρχει μεταβίβαση από τους μελλοντικούς φορολογούμενους στους κατόχους ομολόγων:
 - ακόμα κι αν γίνει αναχρηματοδότηση του χρέους, πρέπει να καταβληθούν τόκοι στους νέους κατόχους των ομολόγων
- Αυτό σημαίνει ότι οι μελλοντικές γενιές πρέπει να επωμιστούν το βάρος του χρέους;

Το Βάρος του Δημόσιου Χρέους

- Η θεωρία της επίπτωσης των φόρων μας λέει να εξετάζουμε με περίσκεψη τέτοιου είδους συλλογισμούς.
 - Το γεγονός και μόνο ότι το νομικό βάρος το επωμίζονται οι μελλοντικές γενιές δεν σημαίνει ότι επωμίζονται και κάποιο πραγματικό βάρος.
- Γενικά, η απάντηση στο ερώτημα εξαρτάται από τις υποθέσεις που γίνονται για την οικονομική συμπεριφορά.

Η Άποψη του Lerner

- **Περίπτωση 1- Εσωτερικό χρέος**

Ας υποθέσουμε ότι το κράτος δανείζεται από τους πολίτες του.

➤ Σύμφωνα με τον Lerner:

– ο εσωτερικός δανεισμός δεν προκαλεί κανένα βάρος στη μελλοντική γενιά.

Η Άποψη του Lerner

- ❑ Τα μέλη της μελλοντικής γενιάς απλά το χρωστούν το ένα στο άλλο.
- ❑ Όταν αποπληρώνεται το δάνειο, τότε έχουμε μια μεταβίβαση εισοδήματος από μια ομάδα πολιτών (αυτούς που δεν έχουν τα ομόλογα) σε κάποια άλλη (αυτούς που έχουν ομόλογα).
- ❑ Ωστόσο, η μελλοντική γενιά, ως σύνολο, δεν είναι σε χειρότερη μοίρα
 - με την έννοια ότι το επίπεδο κατανάλωσής της παραμένει το ίδιο.

Η Άποψη του Lerner

- **Περίπτωση 2- Εξωτερικό χρέος**

Ας υποθέσουμε ότι μια χώρα δανείζεται από το εξωτερικό για να χρηματοδοτήσει τις τρέχουσες δαπάνες της.

Η Άποψη του Lerner

➤ Σύμφωνα με τον Lerner:

1. Αν τα χρήματα που δανειζόμαστε από το εξωτερικό τα χρησιμοποιούμε για να χρηματοδοτήσουμε την τρέχουσα κατανάλωση, τότε η μελλοντική γενιά **σίγουρα επωμίζεται ένα βάρος.**

❑ Το επίπεδο κατανάλωσής της μελλοντικής γενιάς μειώνεται κατά ένα ποσό, ίσο με το δάνειο συν τους δεδουλευμένους τόκους που πρέπει να δοθούν στους ξένους δανειστές.

Η Άποψη του Lerner

2. Αν, όμως, το δάνειο χρησιμοποιηθεί για τη χρηματοδότηση επενδύσεων (συσσώρευση κεφαλαίου), τότε **το αποτέλεσμα εξαρτάται από την παραγωγικότητα των επενδύσεων:**

Η Άποψη του Lerner

- i. Αν η οριακή απόδοση της επένδυσης είναι μεγαλύτερη από το οριακό κόστος των κεφαλαίων που εξασφαλίσαμε από το εξωτερικό, τότε βελτιώνεται η θέση της μελλοντικής γενιάς.
- ii. Στο βαθμό όπου, η απόδοση του επενδυτικού προγράμματος είναι μικρότερη από το οριακό κόστος, η μελλοντική γενιά είναι σε δυσμενέστερη θέση.

Ένα Υπόδειγμα Επάλληλων Γενεών

- Στο υπόδειγμα του Lerner, η γενιά απαρτίζεται από όλα τα άτομα που ζουν σε μια δεδομένη χρονική στιγμή.
- Ένας πιο λογικός τρόπος να ορίσουμε τη γενιά είναι να υποθέσουμε ότι η γενιά αποτελείτο από όλα τα άτομα που γεννήθηκαν την ίδια περίπου εποχή.
- Με βάση αυτόν τον ορισμό, σε κάθε χρονική στιγμή συνυπάρχουν πολλές γενεές.

Ένα Υπόδειγμα Επάλληλων Γενεών

- Το υπόδειγμα επάλληλων γενεών λαμβάνει υπόψη ότι διάφορες γενιές μπορεί να συνυπάρχουν ταυτόχρονα.
- Η ανάλυση ενός απλού υποδείγματος επάλληλων γενεών δείχνει πως μπορεί το βάρος του χρέους να μεταφερθεί από τη μια γενιά στην άλλη.

Ένα Υπόδειγμα Επάλληλων Γενεών

- Ας υποθέσουμε ότι ο πληθυσμός αποτελείται από ίσο αριθμό:
 - νέων,
 - μεσήλικων, και
 - ηλικιωμένων ατόμων.
- Κάθε γενιά διαρκεί 20 χρόνια και κάθε άτομο έχει σταθερό εισόδημα **€12.000** ετησίως σε όλη τη διάρκεια της 20ετίας.

Ένα Υπόδειγμα Επάλληλων Γενεών

- Υποθέτουμε, ακόμη, ότι δεν υπάρχει ιδιωτική αποταμίευση.
- Η κατάσταση αυτή αναμένεται να συνεχιστεί για πάντα.
- Τα επίπεδα εισοδήματος 3 αντιπροσωπευτικών ατόμων, για την περίοδο 2009 έως 2029, απεικονίζονται στη σειρά 1 του πίνακα 19.5.

Πίνακας 19.5 Υπόδειγμα Επάλληλων Γενεών

Περίοδος 2009-2029				
		Νέος	Μεσήλικας	Ηλικιωμένος
(1) Εισόδημα		€12.000	€12.000	€12.000
(2) Κρατικός δανεισμός		-6.000	-6.000	
(3) Κρατικά παρεχόμενη κατανάλωση		4.000	4.000	4.000
Έτος 2029				
		Νέος	Μεσήλικας	Ηλικιωμένος
(4) Το κράτος αυξάνει τους φόρους Για να αποπληρώσει το χρέος	€-4.000	€-4.000	€-4.000	
(5) Το κράτος αποπληρώνει το χρέος		+6.000	+6.000	

Αυτό το υπόδειγμα επάλληλων γενεών δείχνει το πως ο κρατικός δανεισμός μπορεί να μεταφέρει εισόδημα από τη νέα γενιά σε μεγαλύτερη γενιά.

Ένα Υπόδειγμα Επάλληλων Γενεών

- Ας υποθέσουμε ότι η κυβέρνηση αποφασίζει να δανειστεί €12.000, για να χρηματοδοτήσει τη δημόσια κατανάλωση.
- Το δάνειο πρέπει να αποπληρωθεί το 2029.
- Μόνον οι νέοι και οι μεσήλικες είναι διατεθειμένοι να δανείσουν το κράτος.
 - Οι ηλικιωμένοι είναι απρόθυμοι, επειδή μάλλον δεν θα ζουν μετά από 20 χρόνια, για να εισπράξουν την αποπληρωμή των χρημάτων που δάνεισαν.

Ένα Υπόδειγμα Επάλληλων Γενεών

- Ας υποθέσουμε ότι τα μισά χρήματα του δανείου προέρχονται από τους νέους και τα άλλα μισά από τους μεσήλικες.
 - Έτσι, η κατανάλωση κάθε ατόμου θα μειωθεί κατά €6.000 στην περίοδο 2009-2029.
- Αυτό καταγράφεται στη σειρά 2 του πίνακα.

Ένα Υπόδειγμα Επάλληλων Γενεών

- Επίσης, υποθέτουμε ότι με τα χρήματα του δανείου, η κυβέρνηση παρέχει ένα ίσο ποσό κατανάλωσης σε όλους.
 - Κάθε άτομο παίρνει €4.000.
- Αυτό απεικονίζεται στη γραμμή 3 του πίνακα.

Ένα Υπόδειγμα Επάλληλων Γενεών

- Στο έτος 2029:
 - Η γενιά των ηλικιωμένων του 2009 έχει αποχωρήσει από τη σκηνή.
 - Η γενιά των άλλοτε μεσήλικων είναι τώρα ηλικιωμένοι, και οι άλλοτε νέοι είναι τώρα μεσήλικες.
 - Έχει εμφανιστεί μια νέα γενιά νέων.

Ένα Υπόδειγμα Επάλληλων Γενεών

- Το 2029, το κράτος πρέπει να αντλήσει €12.000 για να αποπληρώσει το χρέος της.
 - Αυτό το επιτυγχάνει με την επιβολή ενός φόρου €4.000 σε κάθε άτομο (γραμμή 4, στον πίνακα).
- Η κυβέρνηση, με τα φορολογικά έσοδα, μπορεί να αποπληρώσει τους δανειστές της, που τώρα είναι οι μεσήλικες και οι ηλικιωμένοι (γραμμή 5, στον πίνακα).

Ένα Υπόδειγμα Επάλληλων Γενεών

- Από τον πίνακα 19.5, μπορούμε να συνάγουμε τα εξής αποτελέσματα:
 1. Η γενιά που την αποτελούσαν τα ηλικιωμένα άτομα, στο διάστημα 2009-2029, έχει μια δια βίου κατανάλωση ίση με €4.000 υψηλότερη από ότι θα ήταν κάτω από διαφορετικές συνθήκες.

Ένα Υπόδειγμα Επάλληλων Γενεών

2. Εκείνοι που στο διάστημα 2009-2029 ήταν νέοι και μεσήλικες δεν βρίσκονται σε καλύτερη ή χειρότερη θέση από άποψη της δια βίου κατανάλωσης.

Ένα Υπόδειγμα Επάλληλων Γενεών

3. Η γενιά των νέων το 2029 έχει μια δια βίου ροή κατανάλωσης που είναι κατά €4.000 μικρότερη από ότι θα ήταν αν δεν υπήρχε το χρέος και οι επακόλουθες δημοσιονομικές πολιτικές.

Ένα Υπόδειγμα Επάλληλων Γενεών

3. Η γενιά των νέων το 2029 έχει μια δια βίου ροή κατανάλωσης που είναι κατά €4.000 μικρότερη από ότι θα ήταν αν δεν υπήρχε το χρέος και οι επακόλουθες δημοσιονομικές πολιτικές.

Ένα Υπόδειγμα Επάλληλων Γενεών

- Εκείνο που έχει συμβεί στην πραγματικότητα είναι:
 - τα €4.000 έχουν μεταβιβαστεί από τους νέους του 2029 στους ηλικιωμένους του 2009.

Ένα Υπόδειγμα Επάλληλων Γενεών

- Το υπόδειγμα του παραπάνω πίνακα προτείνει ένα φυσικό πλαίσιο για σύγκριση από γενιά σε γενιά, του βάρους (και του οφέλους) που συνεπάγονται οι δημοσιονομικές πολιτικές της κυβέρνησης.
- Το πλαίσιο αυτό ονομάζεται **λογιστική των γενεών**.

Ένα Υπόδειγμα Επάλληλων Γενεών

- **Ορισμός λογιστικής των γενεών:**
 - Η μέθοδος μέτρησης της κατάστασης της δημοσιονομικής πολιτικής που λαμβάνει υπόψη την παρούσα αξία όλων των φόρων και όλων των ωφελειών που λαμβάνουν όλα τα μέλη της κάθε γενεάς.

Το Νεοκλασικό Υπόδειγμα

- Η υπόθεση ότι ο κρατικός δανεισμός μειώνει τις ιδιωτικές επενδύσεις παίζει ρόλο-κλειδί στη νεοκλασική ανάλυση.
- Το φαινόμενο αυτό αποκαλείται συχνά ως **υπόθεση εκτόπισης**:
 - όταν ο δημόσιος τομέας αντλεί πόρους από το απόθεμα πόρων που είναι διαθέσιμοι για επενδύσεις, τότε η ιδιωτική επένδυση εκτοπίζεται.

Το Νεοκλασικό Υπόδειγμα

- Η εκτόπιση προκαλείται από μεταβολές στο επιτόκιο.
 - Όταν το κράτος αυξάνει τη ζήτηση του για πιστώσεις, το επιτόκιο (που είναι η τιμή της πίστωσης) αυξάνεται.
 - Αν, όμως, αυξηθεί το επιτόκιο, η ιδιωτική επένδυση γίνεται πιο ακριβή, και έχουμε λιγότερες επενδύσεις.

Το Νεοκλασικό Υπόδειγμα

- Όταν το κεφάλαιο κινείται διεθνώς, η αύξηση στο επιτόκιο, που προκαλείται από το χρέος, έχει ως συνέπεια την εισροή κεφαλαίων από το εξωτερικό.
- Για μια μικρή οικονομία, όπως η Ελλάδα, που ανήκει σε νομισματική ένωση, η αύξηση του δανεισμού δεν φαίνεται πιθανό να προκαλέσει αύξηση επιτοκίων, και άρα δεν δημιουργεί πρόβλημα εκτόπισης.

Το Νεοκλασικό Υπόδειγμα

- Για το θέμα αυτό, έχουν γίνει πολλές εμπειρικές μελέτες, οι οποίες όμως δεν καταλήγουν σε αδιαμφισβήτητα συμπεράσματα.
- Παρά την ασάφεια αυτή, οι περισσότεροι οικονομολόγοι συμφωνούν ότι:
 - τα μεγάλα ελλείμματα προκαλούν μείωση του αποθέματος κεφαλαίου.
- Ωστόσο, το ακριβές μέγεθος αυτής της μείωσης δεν είναι εύκολο να υπολογιστεί με ακρίβεια.

Το Ρικαρντιανό Υπόδειγμα

- Ο Barro (1974) διατύπωσε την άποψη ότι:
 - Όταν το κράτος δανείζεται, τα μέλη της γενιάς των ηλικιωμένων συνειδητοποιούν ότι η θέση των κληρονόμων τους θα επιδεινωθεί.
- Ας υποθέσουμε, ακόμη, ότι οι ηλικιωμένοι ενδιαφέρονται για την ευημερία των απογόνων τους και επομένως δεν θέλουν να μειωθεί το επίπεδο κατανάλωσης των απογόνων τους.

Το Ρικαρντιανό Υπόδειγμα

- Τι μπορούν να κάνουν για αυτό οι ηλικιωμένοι;
- Μια δυνατότητα είναι να αυξήσουν απλώς το ποσό που θα κληροδοτήσουν κατά ένα ποσό αρκετό για να πληρωθούν οι επιπλέον φόροι που πρέπει να καταβληθούν στο μέλλον.
- Το αποτέλεσμα θα είναι να μην αλλάξει πραγματικά τίποτα.

Το Ρικαρντιανό Υπόδειγμα

- Η κάθε γενιά καταναλώνει ακριβώς την ίδια ποσότητα που είχε και πριν τον κρατικό δανεισμό.
 - Σε σχέση με το υπόδειγμα του **πίνακα 19.5**, η γενιά των ηλικιωμένων του 2009 αποταμιεύει €4.000 για να τα δώσει στους νέους του 2029.

Το Ρικαρντιανό Υπόδειγμα

- Επομένως, στην πραγματικότητα, οι ιδιώτες ακυρώνουν τις επιπτώσεις που έχει η δανειακή πολιτική του κράτους, με αποτέλεσμα η χρηματοδότηση με φόρους και με χρέος να είναι ουσιαστικά ισοδύναμες.

Το Ρικαρντιανό Υπόδειγμα

- Η άποψη αυτή αναφέρεται συχνά ως το **ρικαρντιανό υπόδειγμα**.
- Η υπόθεση ότι, δεν έχει σημασία η δημοσιονομική πολιτική της κυβέρνησης, έχει γίνει αντικείμενο πολλών αντιπαραθέσεων.

Το Ρικαρντιανό Υπόδειγμα

- Μερικοί απορρίπτουν την ιδέα, επειδή βασίζεται σε απίστευτες παραδοχές.
 - Δεν είναι εύκολο να βρει κανείς πληροφορίες για τις επιπτώσεις των σημερινών ελλειμμάτων στα μελλοντικά φορολογικά βάρη.
 - Οι άνθρωποι δεν βλέπουν τόσο μακριά, όσο υποθέτει το υπόδειγμα.

Το Ρικαρντιανό Υπόδειγμα

- Επίσης, πολλές οικονομετρικές μελέτες έχουν αναλύσει τη σχέση μεταξύ δημοσιονομικού ελλείμματος και αποταμίευσης.
 - Τα ευρήματα ήταν ανάμικτα.
- Γενικά, το ρικαρντιανό υπόδειγμα έχει και οπαδούς, αλλά και επικριτές μεταξύ των οικονομολόγων.

Φορολογία ή Δανεισμός

- Συχνά, η κυβέρνηση είναι αντιμέτωπη με έκτακτα γεγονότα (π.χ. πλημμύρες, σεισμοί).
- Επίσης, σημαντικά στρώματα του πληθυσμού μπορεί να βρεθούν κάτω από σημαντικές οικονομικές πιέσεις (π.χ. απότομη αύξηση της τιμής των καυσίμων και των τροφίμων).
- Τότε, το κράτος πρέπει να παρέμβει και να ενισχύσει τα άτομα που υποφέρουν, αυξάνοντας τις κρατικές δαπάνες .

Φορολογία ή Δανεισμός

- Για μια χώρα, που ανήκει στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (Ο.Ν.Ε.), όπως η Ελλάδα, δεν υπάρχει απόλυτη ελευθερία στην αύξηση των κρατικών δαπανών.
 - Με βάση το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης, καμιά χώρα δεν μπορεί να έχει έλλειμμα πάνω από το 3% του Α.Ε.Π..

Φορολογία ή Δανεισμός

- Αυτό σημαίνει ότι, αν το έλλειμμα που έχει η χώρα είναι κοντά στο 3%, τότε η κυβέρνηση πρέπει να αυξήσει τη φορολογία, για να αυξήσει τις δαπάνες της.
- Αν, πάλι, η χώρα έχει πλεόνασμα ή έλλειμμα που είναι αρκετά κάτω από το 3%, τότε μπορεί να αυξήσει το έλλειμμα και επομένως και το δημόσιο χρέος.

Φορολογία ή Δανεισμός

- Αν, τώρα, μια χώρα δεν υπόκειται στον περιορισμό του 3%, ποια μέθοδο χρηματοδότησης πρέπει να επιλέξει, τη φορολογία ή το χρέος;

Η Αρχή της Ανταποδοτικότητας

- Αυτή η δεοντολογική αρχή αναφέρει ότι:
 - όσοι ωφελούνται από ένα συγκεκριμένο κρατικό πρόγραμμα δαπανών, αυτοί πρέπει να πληρώσουν γι' αυτό.
- Άρα, στο βαθμό που το πρόγραμμα αυτό δημιουργεί οφέλη για τις μελλοντικές γενιές, είναι πρόπον να μετακυλήσουμε το βάρος προς τις μελλοντικές γενιές με τη χρηματοδότηση μέσω δανεισμού.

Ισότητα Μεταξύ Διαφορετικών Γενεών

- Αν αναμένεται ότι οι μελλοντικές γενιές θα είναι πιο πλούσιες από τη σημερινή (π.χ. λόγω της τεχνολογικής προόδου), τότε με βάση την αρχή περί ισότητας, είναι δίκαιο να επωμιστούν το βάρος.
- Φυσικά, αν οι μελλοντικές γενιές αναμένεται να είναι φτωχότερες από τη δική μας (π.χ. λόγω της αύξησης των τιμών σε κάποιους φυσικούς πόρους), τότε η λογική αυτή θα οδηγήσει στο ακριβώς αντίθετο συμπέρασμα.

Θέματα Αποτελεσματικότητας

- Από άποψη αποτελεσματικότητας, το ερώτημα είναι:
 - η χρηματοδότηση του ελλείμματος με δανεισμό ή φορολογία προκαλεί μεγαλύτερο υπερβάλλον βάρος;
- Το **σημείο-κλειδί** για την ανάλυση αυτού του ερωτήματος είναι να αντιληφθούμε ότι κάθε αύξηση στις κυβερνητικές δαπάνες πρέπει τελικά να χρηματοδοτηθεί μέσα από την αύξηση της φορολογίας.

Θέματα Αποτελεσματικότητας

- Η επιλογή για τη χρηματοδότηση μέσω δανεισμού ή μέσω φορολογίας είναι απλώς μια επιλογή της χρονικής στιγμής που θα επιβληθούν οι φόροι.
 - Με τη **χρηματοδότηση μέσω φορολογίας**, γίνεται μια μεγάλη πληρωμή κατά τη στιγμή που γίνεται η δαπάνη.
 - Με τη **χρηματοδότηση μέσω δανεισμού**, γίνονται πολλές μικρές πληρωμές διαχρονικά για τη χρηματοδότηση των τόκων εξυπηρέτησης του δανείου.

Θέματα Αποτελεσματικότητας

- Οι παρούσες αξίες των φορολογικών εσόδων πρέπει να είναι ίσες και στις 2 περιπτώσεις.
- Αν συμβαίνει αυτό, υπάρχει λόγος που πρέπει να προτιμάται η μία ή η άλλη μέθοδος από άποψη αποτελεσματικότητας;

Θέματα Αποτελεσματικότητας

- Ας υποθέσουμε, για λόγους απλότητας, ότι όλα τα έσοδα που απαιτούνται για τη χρηματοδότηση του χρέους προέρχονται από τη φορολογία εισοδήματος από την εργασία.

Θέματα Αποτελεσματικότητας

- Τότε το υπερβάλλον βάρος του φόρου είναι:

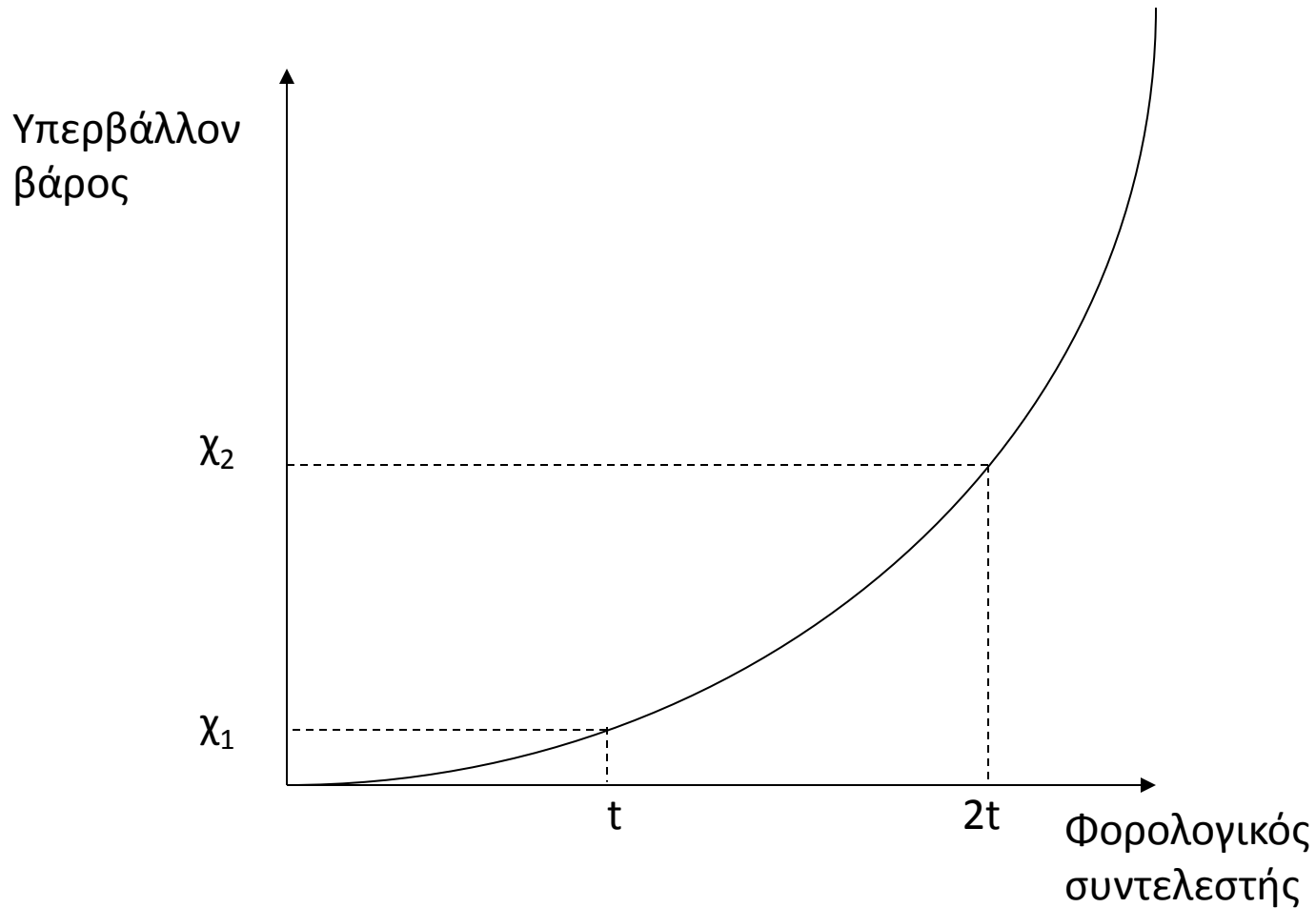
$$\frac{1}{2} \epsilon \omega L t^2$$

όπου ω το προ-φόρου ωρομίσθιο, L οι ώρες εργασίας, ϵ η αντισταθμισμένη ελαστικότητα των ωρών εργασίας σε σχέση με το ωρομίσθιο και t ο επί της αξίας φορολογικός συντελεστής.

Θέματα Αποτελεσματικότητας

- Επειδή το υπερβάλλον βάρος αυξάνεται κατά το τετράγωνο του φορολογικού συντελεστή, **δύο μικροί φόροι δεν είναι ισοδύναμοι με ένα μεγάλο φόρο.**
- Οι δύο μικροί φόροι είναι προτιμότεροι.
- Το θέμα αυτό απεικονίζεται στο ακόλουθο διάγραμμα, το οποίο δείχνει την τετραγωνική σχέση ανάμεσα στο υπερβάλλον βάρος και το φορολογικό συντελεστή.

Θέματα Αποτελεσματικότητας

Θέματα Αποτελεσματικότητας

- Από άποψη αποτελεσματικότητας, είναι καλύτερα να φορολογηθεί δύο φορές με συντελεστή t_1 , παρά μία φορά με συντελεστή t_2 .
- Το συμπέρασμα είναι ότι, από άποψη αποτελεσματικότητας, **η χρηματοδότηση με δανεισμό είναι προτιμότερη από τη χρηματοδότηση μέσω φορολογίας.**
 - Μια σειρά μικρών αυξήσεων των φόρων δημιουργεί ένα μικρότερο υπερβάλλον βάρος από ότι μια μεγάλη αύξηση των φόρων.

Θέματα Αποτελεσματικότητας

- Ωστόσο, η παραπάνω άποψη αγνοεί μια άλλη διάσταση.
 - Στο βαθμό που η αύξηση του χρέους μειώνει το απόθεμα κεφαλαίου, τότε δημιουργείται ένα πρόσθετο υπερβάλλον βάρος.

Θέματα Αποτελεσματικότητας

- Επομένως, ενώ η χρηματοδότηση με δανεισμό μπορεί να είναι πιο αποτελεσματική από την άποψη των επιλογών για την προσφορά εργασίας, θα είναι λιγότερο αποτελεσματική από την άποψη των αποφάσεων για την κατανομή του κεφαλαίου.

Θέματα Αποτελεσματικότητας

- Εκ των προτέρων, δεν είναι σαφές ποιο αποτέλεσμα είναι πιο σημαντικό, και επομένως δεν μπορούμε να ξέρουμε αν είναι πιο αποτελεσματική η χρηματοδότηση με δανεισμό ή με φορολογία.

Μακροοικονομικές Διαστάσεις

- Μέχρι τώρα κάναμε τη συνήθη υπόθεση ότι όλοι οι πόροι απασχολούνται πλήρως.
- Πώς μπορεί όμως να κάνει κανείς την επιλογή μεταξύ χρηματοδότησης μέσω φορολογίας και μέσω ελλείμματος βραχυχρόνια, όταν είναι πολύ πιθανό να υπάρχει ανεργία;

Μακροοικονομικές Διαστάσεις

- Στο τυπικό Κεϋνσιανό μακροοικονομικό υπόδειγμα, η επιλογή εξαρτάται από το επίπεδο της ανεργίας.

Μακροοικονομικές Διαστάσεις

- Όταν η ανεργία είναι χαμηλή, οι επιπλέον κρατικές δαπάνες μπορεί να οδηγήσουν σε πληθωρισμό, και άρα ίσως χρειάζεται να αφαιρεθεί ένα μέρος της καταναλωτικής δαπάνης από τον ιδιωτικό τομέα (δηλαδή, να αυξηθούν οι φόροι).

Μακροοικονομικές Διαστάσεις

- Όταν η ανεργία είναι υψηλή, η ύπαρξη ελλείμματος είναι ένας λογικός τρόπος τόνωσης της ζήτησης.
 - Η μέθοδος αυτή ονομάζεται **λειτουργική χρηματοδότηση**.

Μακροοικονομικές Διαστάσεις

- **Λειτουργική χρηματοδότηση:**

Η χρήση της δημοσιονομικής πολιτικής για να διατηρηθεί η συνολική ζήτηση, στο επιθυμητό επίπεδο, ανεξάρτητα από την επίπτωση που έχει στο έλλειμμα.

Ηθικές και Πολιτικές Διαστάσεις

- Υπάρχουν, ακόμη, 2 επιχειρήματα εναντίον των δαπανών που χρηματοδοτούνται με έλλειμμα:
 - ηθικό επιχείρημα,
 - πολιτικό επιχείρημα.

Ηθικές και Πολιτικές Διαστάσεις

- **Ηθικό επιχείρημα:**
 - Η δημιουργία ελλειμμάτων και επομένως και του χρέους είναι κάτι ανήθικο.
- Αυτή η άποψη στηρίζεται, σε μεγάλο βαθμό, στην αναπόδεικτη θετική παραδοχή ότι το βάρος του χρέους μετακυλιέται στις μελλοντικές γενεές.

Ηθικές και Πολιτικές Διαστάσεις

- Δεν είναι σαφές, γιατί αυτή η άποψη είναι ανώτερη, για παράδειγμα, από την αρχή της ανταποδοτικότητας, η οποία υποδηλώνει ότι μερικές φορές **ο δανεισμός είναι κάτι το ηθικό.**

Ηθικές και Πολιτικές Διαστάσεις

- **Πολιτικό επιχείρημα:**
 - Η πειθαρχία που επιβάλλει ο ισοσκελισμένος προϋπολογισμός μπορεί να οδηγήσει σε μια πιο προσεκτική στάθμιση των ωφελειών και του κόστους, αποτρέποντας έτσι το δημόσιο τομέα να αναπτυχθεί πέρα από το άριστο μέγεθός του.

Ηθικές και Πολιτικές Διαστάσεις

- Αυτό το επιχείρημα στηρίζεται στην άποψη ότι, η πολιτική διαδικασία τείνει να υποεκτιμά το κόστος των δημοσίων δαπανών και να υπερεκτιμά τα οφέλη.

Τέλος Ενότητας 10

Χρηματοδότηση του Κράτους Μέσω Ελλείμματος

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης